

ЕКОЛОГІЯ

УДК 616-092.-12-057.87

Е.О. ГЛАЗКОВ

Державний заклад «Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка»
вул. Оборонна, 2, Луганськ 91011, Україна

СПЕЦИФІКА АДАПТАЦІЙНИХ РЕАКЦІЙ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ

У статті розглянуто адаптаційні можливості організму іноземних студентів в процесі навчання у навчальному закладі та виявлені фізіологічні умови адаптації студентів-першокурсників до умов навчання у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: студенти, навчальна діяльність, адаптація

Інтернаціоналізація сучасної вищої освіти актуалізує проблему адаптації іноземних громадян до чужої їм дійсності вищої школи та соціального середовища незнайомої країни. Найбільший контингент іноземних студентів приймає вища школа США (понад 30% загальної кількості іноземних студентів у світі), далі – Франція, Німеччина, Великобританія, Канада, Бельгія, Японія [6, 7].

З кожним роком все більша кількість іноземців для отримання вищої освіти приїждять і до України [1]. З перших днів присутності в українському виші студенти знаходяться у незвичному для них соціокультурному, мовному, національному середовищі, до якого їм необхідно адаптуватися в найкоротший термін [2]. Успішна адаптація сприяє швидкому включенню студентів-іноземців в навчальний процес, підвищує якість та рівень навчання, забезпечує високу мотивованість оволодіння знаннями, вміннями та навичками, що дозволяє значно підвищити якість підготовки фахівців. Тому першочерговим завданням для студентів-іноземців є адаптація до особливостей та умов вітчизняного освітнього середовища, невід'ємною частиною якого є успішне управління навчально-виховним процесом на основі знань про рівень адаптованості студентів до освітнього середовища [2, 7].

Матеріал і методи досліджень

В дослідженні використовували дані, отримані за результатами обстежень 60 підлітків віком 17-18 років, які були розділені на дві групи. Основна група сформована з іноземних студентів – громадян Туркменістану, які навчаються в Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка, а контрольна – з українських студентів першого року навчання.

Оцінку адаптаційних можливостей серцево-судинної системи у студентів оцінювали за величиною адаптаційного потенціалу, розрахованого за допомогою традиційної методики Р.М. Баєвського [3]. Рівень фізичного стану організму визначали за методикою Є.А. Пирогової [4]. Дослідження рівня тривожності проводили за стандартною методикою Ч.Д. Спілбергера (адаптована Ю.Л. Ханіним) [5].

Результати досліджень та їх обговорення

Функціональні показники роботи серцево-судинної системи, як інтегративні критерії адаптаційних можливостей киснево-транспортної системи можна розглядати як показники

відображення рівноваги організму з середовищем [3]. За результатами співставлень адаптаційного показника (АПБ) серцево-судинної системи основної та контрольної груп студентів нами виявлені статистично достовірні відмінності (рис. 1). Показник адаптаційного потенціалу серцево-судинної системи у студентів з основної групи становив $2,17 \pm 0,04$ ($p \leq 0,05$) і був достовірно вищим ніж аналогічний показник у студентів контрольної групи у 1,1 раза. За шкалою оцінки адаптаційного потенціалу виявлена задовільна адаптація в 60% обстежуваних основної групи (18 осіб) проти 70% обстежуваних контрольної групи (21 особа). Напруження механізмів адаптації спостерігали в 40 % обстежуваних групи іноземних студентів (12 осіб) проти 30% випадків у контрольній групі (9 осіб).

Адаптаційні резерви організму за показниками рівня фізичного стану організму (РФС) в основній та контрольних групах достовірно відмінні. В контрольній групі показник РФС становив $0,67 \pm 0,01$ у.о. і був достовірно вищий від показника у студентів основної групи у 1,1 раза ($\leq 0,01$). Величина зазначеного показника в контрольній групі за прийнятою шкалою оцінок характеризувалася як вища від середнього показника, а в основній групі як середня.

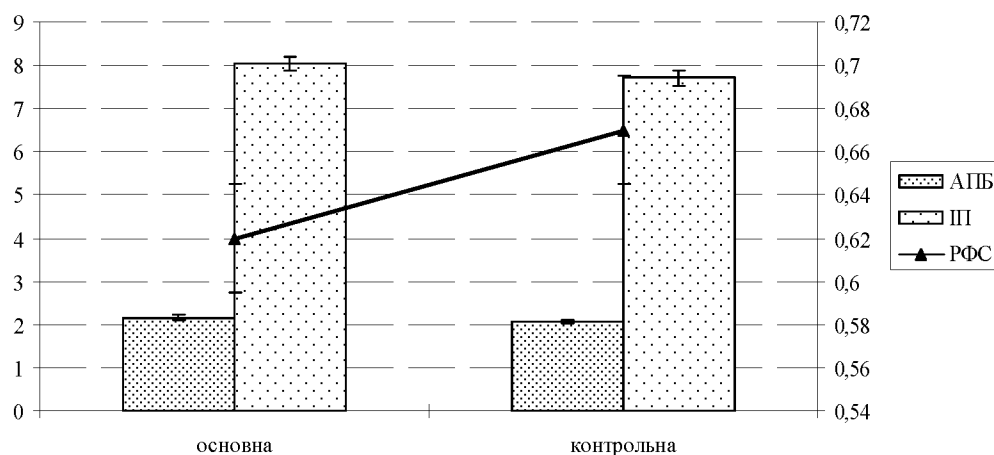

Рис. 1. Функціональні показники, рівень фізичної працездатності та індекс фізичної працездатності

Індекс рівня загальної фізичної працездатності організму (ІІ, у.о.) у студентів основної та контрольної груп не відрізнявся. Показники ІІ в досліджувальних групах за шкалою оцінки характеризувалися як середні.

При дослідженні рівня ситуативної тривожності встановлено, що середні показники високого рівня тривожності в основній групі становили $51,33 \pm 1,06$ та спостерігалися у 70% обстежуваних (21 особа) проти $48,5 \pm 0,44$ – 18 осіб (60%) у контрольній групі (рис. 2). В групу обстежуваних за показником помірного рівня тривожності, що становив $38,83 \pm 3,03$, увійшли 6 студентів основної групи (20%) та 9 (30%) осіб контрольної групи з середніми показниками рівня тривожності $32,67 \pm 0,59$. Разом з тим, показник низького рівня тривожності становив $26,0 \pm 0,71$ і спостерігався в 10% (3 особи) випадків у основній групі. Низький рівень ситуативної тривожності виявлено в 10% (3 особи) студентів контрольної групи з показником $24,67 \pm 0,41$.

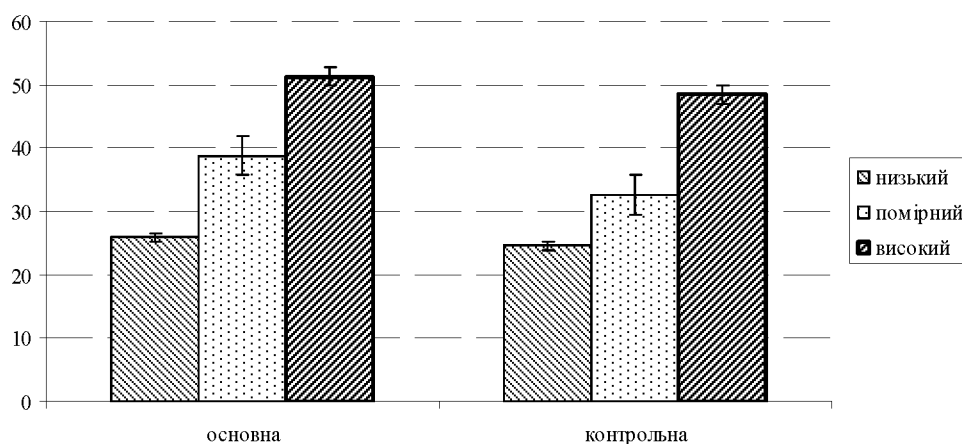

Рис. 2. Показники рівня ситуативної (реактивної) тривожності

Згідно з даними дослідження середні показники рівня особистісної тривожності основної групи становили $46,83 \pm 0,58$ проти $41,5 \pm 1,68$ контрольної групи і були достовірно вищими ($\leq 0,05$). Середні показники високого рівня тривожності в основній групі становили $47,9 \pm 0,66$ та спостерігалися в 70 % обстежуваних (21 особа), в той час як у контрольній групі показники високого рівня тривожності становили $50,0 \pm 0,63$ (12 осіб – 40 %) випадків. В той час, як низького рівня ситуативної тривожності в основній та контрольній групах не виявлено.

Висновки

Процес адаптації проблематичний для 60% всіх першокурсників і лише 40% іноземних студентів мають високі та нормальні показники адаптації. Адаптаційні можливості та загальні показники рівня фізичного стану організму українських студентів перевищують відповідні показники студентів – громадян Туркменистану.

1. *Адаптація* первокурсников: проблемы и тенденции /Л.Н. Боронина, Ю. Р. Вишнеvский, Я. В. Дидковская [и др.] // Университетское управление: практика и анализ. – 2001. – № 4 (19). – С. 87–94.
2. *Адаптація* первокурсників в умовах вищого закладу освіти: Навч. посібник / Г. П. Левківська, В. Є. Сорочинська, В. С. Штифурак. – К., 2001. – 128 с.
3. *Баевский Р. М.* Прогнозирование состояний на грани нормы и патологии / Р. М. Баевский. – М. : Медицина, 1979. – 298 с.
4. *Пирогова Е. А.* Влияние физических упражнений на работоспособность и здоровье человека / Е. А. Пирогова, Л. Я. Иващенко, Н. П. Страпко. – К. : Здоров'я, 1986. – 152 с.
5. *Прихожан А. М.* Тревожность у детей и подростков: Психологическая природа и возрастная динамика / А. М. Прихожан. – М. : МОДЭК, 2000. – 304 с.
6. *Сладких И. А.* Этнопсихологический аспект адаптации африканских студентов в Украине // Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць. – Х. : НТУ „ХП”, 2008. – Вип. 18 (22). – С. 259–272.
7. *Студент на пороге XXI века* : Монография / под. ред. Н. Й. Рейнвальд. – М., 1990. – 130 с.

Э.А. Глазков

Луганский национальный университет им. Тараса Шевченко, Украина

СПЕЦИФИКА АДАПТАЦИОННЫХ РЕАКЦИЙ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ПЕРВОГО ГОДА ОБУЧЕНИЯ

В статье рассмотрены адаптационные возможности организма иностранных студентов в процессе учёбы в учебном заведении и физиологические условия адаптации студентов-первокурсников к условиям учёбы в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: студенты, учебная деятельность, адаптация

E.A. Glazkov

Luhansk Taras Shevchenko National University, Ukraine

FIRST-YEAR INTERNATIONAL STUDENTS' ADAPTATION REACTIONS SPECIFICITY

The article deals with the organism adaptation abilities of the first-year international students and their physiological conditions of adaptation in the process of studies in a higher educational establishment.

Key words: adaptation, students, educational activity

Рекомендує до друку

Надійшла 21.02.2013

І.В. Шуст

УДК 612.172

О.В. ГУЛЬКА

Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка
вул. М. Кривоноса, 2, Тернопіль, 46027

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ВАРІАБЕЛЬНОСТІ РИТМУ СЕРЦЯ СТУДЕНТІВ НЕЗВ'ЯЗАНИХ ВИБІРОК

У статті порівнюються показники серцевої діяльності студентів різних років навчання, які становлять незв'язані вибірки. Показано, що індивідуальні відмінності функціонування синусного вузла, що формуються під впливом стресорів, проявляються не тільки у віковому аспекті – у старшокурсників зростає симпатoadреналова активність, але й у статевому – жінки характеризувались показниками, що свідчать про переважання адренергічних впливів, чоловіки – ваготонії.

Ключові слова: варіабельність ритму серця, вегетативна регуляція, автономна нервова система, синусний вузол, незв'язані вибірки, студенти

Відомо, що особливості фахової підготовки в умовах учбового навантаження посилюють стресовість середовища перебування студентів [1, 8]. Стратегію пристосувальних реакцій до дії стресових чинників визначають індивідуальні відмінності функціонування організму людини. Крім того, у формуванні адаптацій важливими є статеві відмінності [3, 6, 7, 11].

Одним з процесів підтримки стабільності біологічної системи, коли зміни в одній з її ланок призводять до змін в інших, є баланс між ланками вегетативної нервової системи, що контролюють анаболітичну, секреторну, репродуктивну функції, здатність зберігати енергію, а також підвищують утилізацію енергії і стимулюють катаболізм [10]. Відхилення, що виникають унаслідок вегетативних зрушень, найяскравіше відображаються у зміні діяльності серцево-судинної системи. Тому зміни серцевого ритму можна розглядати як один з маркерів стресу та адаптації, оскільки вони корелюють з чинниками ризику ранніх порушень адаптації, є чутливим індикатором вегетативного забезпечення та визначають рівень централізації регуляції серцевого ритму й зниження ефективності регуляції серцево-судинної системи [2]. Порівняння даних незв'язаних вибірок студентів різних років навчання дозволило виявити відмінності у формуванні пристосувальних реакцій організмів чоловіків та жінок.

Мета дослідження – виявити статеві відмінності формування адаптації за рахунок регуляторних впливів на ритм серця у студентів різних років навчання.

Матеріал і методи досліджень

Здійснено обстеження студентів I (2006-2007 н.р.) та IV (2007-2008 та 2009-2010 н.р.) курсів.

За допомогою діагностичного комп'ютерного комплексу для оцінки функціонального стану організму людини «Омега-М», нами були отримані та проаналізовані такі показники:

а) статистичні: M_0 (мс) – значення RR-інтервалу, яке найчастіше зустрічається в даному динамічному ряді; AM_0 (%) – співвідношення кількості RR-інтервалів із значеннями M_0 до загальної кількості RR-інтервалів; BP (мс) – різниця між максимальним та мінімальним